

**LIETUVOS DIASPOROS POLITIKOS STRATEGINIŲ GAIRIŲ „GLOBALI LIETUVA“
2022–2030 M. VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2022 M. ATASKAITA**

Įgyvendinant Vyriausybės programos ir Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą (veiksma Nr. 12.4.9), 2021 m. gruodį patvirtinus Lietuvos diasporos politikos strategines gaires „Globali Lietuva“ 2022–2030 metams, 2022 m. rugpjūtį buvo patvirtintas strateginių gairių įgyvendinimo veiksmų planas 2022–2024 m. (toliau – Veiksmų planas). Šie dokumentai užtikrino 2012–2021 m. įgyvendintos „Globalios Lietuvos“ programos tęstinumą, siekiant stiprinti ir plėsti valstybės ir diasporos ryšį, dialogą bei partnerystę, skatinti lietuvių užsienyje puoselėjimą, aktyvesnę diasporos įsitraukimą kuriant gerovę ir saugumą Lietuvoje bei grįžimą į Lietuvą. Į Veiksmų plano įgyvendinimą įsitraukė 30 valstybės institucijų ir – pirmą kartą – 7 savivaldybės, jame numatyta apie 200 veiksmų (2021 m., įgyvendinant „Globalios Lietuvos“ programą, dalyvavo 23 valstybės institucijos). Rengiant Veiksmų planą aktyviai dalyvavo ne tik Lietuvos valstybinės institucijos, savivaldybės, bet ir Pasaulio lietuvių bendruomenė, Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga, VšĮ „Global Lithuanian Leaders“, Lituaništinė mokyklų asociacija, „Diaspora LT“ ir kitos diasporą telkiančios organizacijos.

ASIGNAVIMAI

Veiksmų planas įgyvendinamas iš asignavimų valdytojams skirtų bendrųjų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, savivaldybių biudžetų ir kitų teisėtai gautų lėšų. 2022 m. strateginių gairių „Globali Lietuva“ įgyvendinimui iš viso panaudota 9 295,2 tūkst. eurų, kuriuos skyrė 14 valstybės institucijų ir 6 savivaldybės: iš jų 9 178,1 tūkst. eurų valstybės biudžeto, 81 tūkst. eurų savivaldybių biudžetų ir 36,1 tūkst. eurų ES ir kitų teisėtai gautų lėšų. Lyginant su 2021 m., 2022 m. diasporos politikai įgyvendinti skirtas finansavimas išaugo du kartus (žr. 1 lentelę, 1 ir 2 grafikus).

1 lentelė. 2012–2022 metais diasporos politikai įgyvendinti panaudoti asignavimai (tūkst. eurų)

Įgyvendinanti institucija*	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ŠMSM	1482,9	2139,4**	1848,9	2404,8	1898,1	2162,6**	1868,6	1939	2988,4	3009	5191,1
LRT	521,3	550,3	522,3	572,9	956,4	999,7	938,8	1241,2	883,3	782,5	1006
EIM (IL, KL)	8,6	11,8	14,2	14,4	13,6	9,8	3,1	4			830,2
SADM (SPPD, JRA, UŽT)	53,3	55,1	56	55,8	54,5	45,9	41,8	45,6	23,4	43,3	570,9
URM	434,8	310,9	297	329,4	324,8	330,5	327	286,8	193,1	235,1	540,5
VRM (MIC)											348
KM (LNKC, LKT)	16,9	19,4	72	91,1	103,9	104,9	116,5	109,8	206,8	377,8	303,3
SRTF											79
LRVK											40
SM									26,3	64	64
ŽŪM											18,7
LVAT	1,9	2,3	4,6	5,8	6	6	6	6	0,3	6	11,5
LB											5
KAM (LŠS, LK)											4,9
VDA			13,4								
TMD prie LRV									2,5		

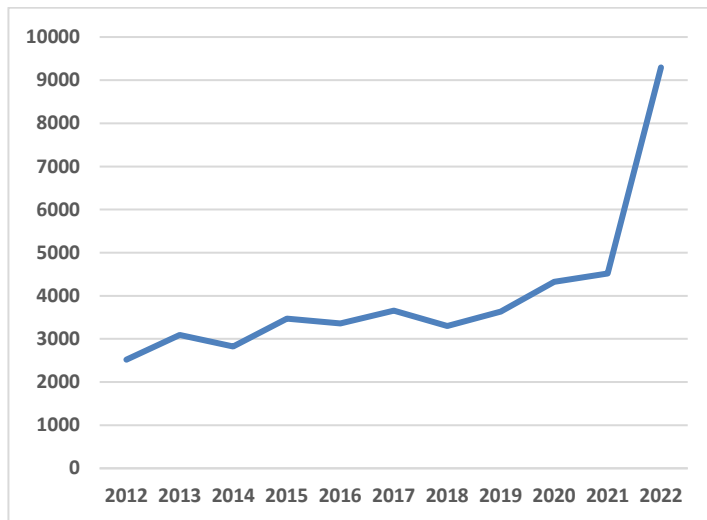
Savivaldybės											282,1
Iš viso:	2 519,7	3 089,2	2 828,4	3 474,2	3 357,3	3 659,4	3 301,8	3 632,4	4 324,1	4 517,7	9 295,2

* ŠMSM – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (KKSD – Kūno kultūros ir sporto departamentas prie LRV); LRT – VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija; EIM (IL, KL) – Ekonomikos ir inovacijų ministerija (VšĮ „Investuok Lietuvoje“, VšĮ „Keliauk Lietuvoje“); SADM (SPPD, JRA, UŽT) – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (Socialinių paslaugų ir priežiūros departamentas prie SADM, Jaunimo reikalų agentūra, Užimtumo tarnyba prie SADM); URM – Užsienio reikalų ministerija; VRM (MIC) – Vidaus reikalų ministerija (Migracijos informacijos centras); KM (LNKC, LKT) – Kultūros ministerija (Lietuvos nacionalinis kultūros centras, Lietuvos kultūros taryba); SRTF – VšĮ Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas; LRVK – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija; SM – Susisiekimo ministerija; ŽŪM – Žemės ūkio ministerija; LVAT – Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba; LB – Lietuvos bankas; KAM (LŠS, LK) – Krašto apsaugos ministerija (Lietuvos šaulių sąjunga, Lietuvos kariuomenė); VDA – Valstybės duomenų agentūra; TMD prie LRV – Tautinių mažumų departamentas prie LRV; Savivaldybės: Druskininkų savivaldybė, Kauno miesto savivaldybė, Prienų rajono savivaldybė, Šakių rajono savivaldybė, Šiaulių miesto savivaldybė ir Šilutės rajono savivaldybė.

** Iš jų Kūno kultūros ir sporto departamento, kurio funkcijas nuo 2019-01-01 perėmė ŠMSM, skirtos lėšos; 2013 m. – 144,8 tūkst. eurų, 2017 m. – 303 tūkst. eurų.

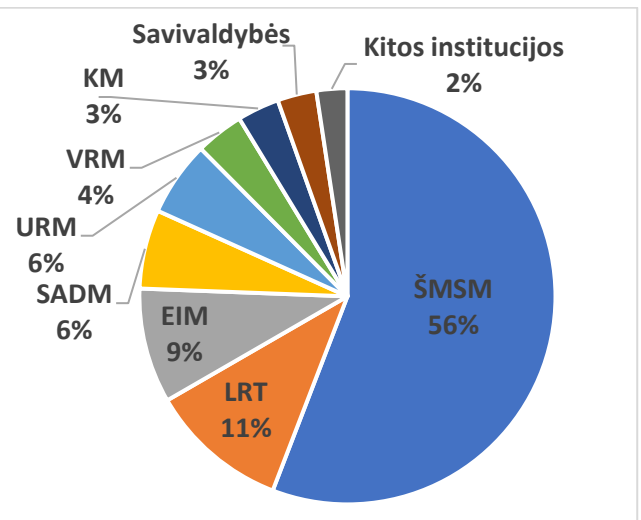
1 grafikas.

2012–2022 m. diasporos politikai įgyvendinti panaudoti asignavimai (tūkst. eurų)

2 grafikas.

2022 m. Veiksmų planui įgyvendinti panaudoti asignavimai pagal institucijas (proc.)

UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOS (URM) VEIKLA

Diasporos politikos įgyvendinimo koordinavimas

Vykdydama diasporos politikos įgyvendinimo koordinatoriaus funkcijas, URM 2022 m. organizavo 3 Tarpinstitucinės Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupės posėdžius, skirtus veiksmų planui rengti ir derinti, ir 1 Lietuvos diasporos politikos koordinavimo komisijos posėdį, kurio metu aptartos metų diasporos politikos aktualijos. URM Globalios Lietuvos departamentas aktyviai bendradarbiavo su diasporos politikos įgyvendinime dalyvaujančiomis valstybės institucijomis, konsultuodamas įvairiais diasporos politikos klausimais.

URM aktyviai siekė aktyvesnio savivaldybių dalyvavimo įgyvendinant diasporos politiką: teikė individualias konsultacijas apie galimas savivaldybių priemones ryšiams su užsienyje gyvenančiais kraštiečiais stiprinti, birželio mėn. dalyvavo Lietuvos savivaldybių asociacijos organizuotame savivaldybių suvažiavime, kuriame pristatė Lietuvos diasporos politikos strategines gaires „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. ir jų įgyvendinimo Veiksmų planą bei kvietė savivaldybes į jį įsitraukti.

URM aktyviai dalyvavo LR Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) komisijos posėdžiuose, 2022 m. liepos mėn. vykusioje PLB XVII Seimo sesijoje, LR Seime įkurtos Pasirengimo referendumui dėl daugybinės pilietybės darbo grupės darbe, teikė siūlymus LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui dėl Lietuvos diasporos įtraukimo į Lietuvos Respublikos piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui strategiją.

URM vykdė konsultacijas su Sakartvelo, Latvijos ir Estijos kolegomis, atsakingais už ryšius su diaspora, ir dalinosi gerąja diasporos įtraukimo į šalies gyvenimą patirtimi. 2022 m. URM organizavo nuotolinius mokymus Lietuvos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose dirbantiems diplomatom, atsakingiems už ryšių su diaspora stiprinimą.

Tautinės tapatybės puoselėjimas ir diasporos organizacijų stiprinimas

Įgyvendindama diasporos politiką pagal savo kompetenciją, siekdama padėti diasporai išlaikyti tautinę tapatybę, stiprinti Lietuvos diasporos organizacijų (toliau – diasporos organizacijos) veiklą ir plėsti jų narių skaičių, didinti organizacijų matomumą buvimo šalyje ir Lietuvoje, skatinti diasporos (įskaitant diasporos jaunimo) aktyvesnį įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą ir gerovės joje kūrimą, URM 2022 m. veiklą ryšių su diaspora srityje vykdė 48 šalyse. 2022 m. skirta parama 47 diasporos organizacijų projektų įgyvendinimui 19-oje šalių, tikslinės lėšos diasporos ryšiams su Lietuva stiprinti skirtos Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms (toliau – diplomatinės atstovybės) 38 šalyse 116 projektų įgyvendinimui. Dėl geopolitinių aplinkybių ir kai kuriose šalyse dėl pandemijos išlikusių ribojimų diasporos organizacijos įgyvendino 45 projektus 19-oje šalių, diplomatinės atstovybės – 101 projektą 34-iose šalyse.

Siekiant palaikyti ir stiprinti ryšius su diasporos organizacijomis, stiprinti diasporos bendruomeniškumą ir įsitraukimą į Lietuvos diasporos politikos tikslų įgyvendinimą, spalio 21–23 d. Vokietijoje, Hiutenfelde, buvo organizuotas Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ir lietuvių kraštų bendruomenių lyderių Europoje suvažiavimas (dalyvavo 23 diplomatinėms atstovybėms vadovai ir per 20 diasporos organizacijų atstovų); gruodžio 22 d. URM surengtas Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos 50-mečiui paminėti ir organizacijos veiklos gairėms aptarti skirtas Lietuvos diasporos jaunimo forumas (40 dalyvių iš 11 šalių).

Lituanistinio švietimo užsienyje viešinimas

URM kartu su diplomatinėmis atstovybėmis tęsė lituanistinio švietimo užsienyje viešinimo ir populiarinimo veiklas, skirtas lituanistinių mokyklų žinomumui didinti ir pritraukti į lituanistines mokyklas daugiau mokinių: URM įsteigta Lituanistinio švietimo užsienyje viešinimo darbo grupė, sudaryta iš Lietuvos valstybinių institucijų, akademinės bendruomenės ir lituanistinio ugdymo įstaigų užsienyje atstovų, numatė rugsėjo ir spalio mėn. vykusios lituanistinio švietimo viešinimo kampanijos kryptis. Kampanija per URM administruojamus socialinius tinklus pasiekė apie 700 tūkst. vartotojų visame pasaulyje. Prie viešinimo kampanijos sklaidos svariai prisidėjo spalio 4 d. URM organizuota diskusija, skirta lietuvių kalbos puoselėjimo užsienyje klausimams ir iššūkiams. URM taip pat aktyviai prisidėjo organizuojant kovo 19 d. vykusį Lituanistinio ugdymo forumą, skirtą lituanistinio švietimo situacijai, problemoms ir iššūkiams aptarti. 2022 m. URM pradėjo naują iniciatyvą – garbės ženklelis „Lietuvių kalbos ambasadorius“ skiriamas lituanistinio švietimo mokyklų specialistams, steigėjams ir rėmėjams už darbą, puoselėjant lietuvių kalbą užsienyje.

Diasporos įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą skatinimas – ryšio su Lietuva stiprinimas

URM parėmė 4 Lietuvos asociacijų, viešųjų įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų projektus, skatinančius diasporos įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą ir gerovės joje kūrimą.

URM atstovai skaitė pranešimus ir dalyvavo (tiesiogiai ir nuotoliniu būdu) diskusijose 24 Lietuvos diasporos organizacijų renginiuose Lietuvoje ir užsienyje: Australijoje, Graikijoje, JAV, Jungtinėje Karalystėje, Latvijoje, Lenkijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Turkijoje, Urugvajuje.

Svarbų vaidmenį aktyvesnio diasporos įtraukimo į užsienio investicijų paiešką, užsienio turistų pritraukimą ir eksporto iš Lietuvos didinimą srityje atlieka Ekonominės diplomatijos taryba (EDT), kurios darbe, URM iniciatyva, dalyvauja ir diasporos profesionalų tinklą sukūrusi VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ (GLL). 2022 m. GLL atstovai dalyvavo visuose EDT ir EDT darbo grupės posėdžiuose, o gruodžio 1 d. vykęs posėdis buvo skirtas diasporos atstovų pritraukimo į Lietuvos darbo rinką aktualijoms.

Diasporos atstovai dalyvavo 11-oje Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms organizuotų Lietuvos ekonominio potencialo pristatymo renginių. Ekonominės veiklos klausimais su diasporos atstovais buvo komunikuojama Ekonominės diplomatijos komandoje „Team Lithuania“. Diplomatinės atstovybės prisidėjo prie diasporos profesionalų organizacijų inicijuotų 3 investicijų pritraukimo ir eksporto skatinimo renginių. Diasporos atstovai įsitraukė į diplomatinėms atstovybėms organizuotas 8 bendras atvykstantojo turizmo skatinimo iniciatyvas.

URM sudarė sąlygas 23 užsienio aukštosiose mokyklose studijuojantiems lietuviams atlikti praktiką URM ir diplomatinėse atstovybėse: 2022 m. praktiką URM atliko 5, diplomatinėse atstovybėse – 18 užsienyje studijuojančių lietuvių.

URM, atsižvelgdama į tai, kad diplomatinėms atstovybėms, esančioms arčiausiai diasporos, tenka itin svarbus vaidmuo stiprinant valstybės ir diasporos bendrystę ir bendradarbiavimą, stiprino diplomatinė atstovybių funkcijas ryšių su diaspora srityje: be ryšių su diaspora kuruojančio diplomato LR ambasadoje Jungtinėje Karalystėje, nuo 2022 m. rugsėjo mėn. šį darbą pradėjo diplomatas ir LR generaliniame konsulate Čikagoje, JAV.

Siekdama įvertinti diasporos indėlį puoselėjant lietuvių ir įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą bei gerovės joje kūrimą, 2022 m. URM skyrė garbės ženklus „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“ diasporos organizacijoms ir nusipelnusiems diasporos atstovams: aukščiausias garbės ženklo apdovanojimas – „Aukso Vytis“ skirtas Vokietijos lietuvių bendruomenei, garbės ženklo medaliais pagerbti 23 Lietuvos diasporos atstovai ir organizacijos. Globalios Lietuvos apdovanojimą „Už viso gyvenimo nuopelnus“ 2022 m. URM skyrė Vidai Juliai Bandis. Įvertinant lietuviškos tradicijos puoselėtojus užsienyje, „Aukso paukštės“ apdovanojimas skirtas Argentinos Beriso miesto lietuvių tautinių šokių kolektyvui „Nemunas“.

Grižimo į Lietuvą skatinimas

2022 m. daug dėmesio skirta diasporos grįžimui į Lietuvą skatinti. Vyriausybės 2022 m. balandžio 6 d. nutarimu Nr. 339 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 25 d. nutarimo Nr. 1155 „Dėl Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ buvo pakeisti URM nuostatai ir įtvirtintos naujos ministerijos funkcijos: koordinuoti Lietuvos institucijų veiksmus skatinant diasporos grįžimą (arba atvykimą) į Lietuvą, organizuoti informacijos teikimą Lietuvos diasporai aktualiais grįžimo ar atvykimo į Lietuvą gyventi, studijuoti ar dirbti klausimais vieno langelio principu. Įgyvendindama pavestas funkcijas, URM vykdė grįžimo į Lietuvą skatinimo ir (re)integracijos lengvinimo priemonių stebėseną ir analizę, rengėsi užtikrinti ir tobulinti informacijos vieno langelio principu teikimą grįžtantiems į Lietuvą diasporos atstovams.

Liepos 14–17 d. Druskininkuose, XI Pasaulio lietuvių sporto žaidynių metu, bendradarbiaujant su Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (projektas „Gal į Lietuvą?“), Migracijos informacijos centru „Renkuosi Lietuvą“ ir Švietimo mainų paramos fondu (projektas „Study in LT“), įrengtas URM koordinuotas standas „Lietuva Jūsų laukia“, kuriame žaidynių dalyviams bei svečiams, planuojantiems ar svarstantiems galimybę grįžti į Lietuvą, teiktos konsultacijos aktualiais su grįžimu į Lietuvą susijusiais klausimais.

Liepos 18–22 d. organizuota Lietuvos ambasadoriaus JAV fondo ateities lyderiams stažuotė, kurios tikslas – ugdyti Lietuvos diasporos lyderius JAV ir stiprinti jų ryšį su Lietuva. Dvi jaunosios JAV lietuvių atstovės, fondo stipendijos laureatės susitiko su įvairių Lietuvos institucijų ir įstaigų atstovais, buvo supažindintos su Lietuvos aktualijomis.

Bendradarbiaudama su kitomis Lietuvos institucijomis ir organizacijomis, URM parengė ir URM bei diplomatinė atstovybių interneto svetainėse paskelbė Lietuvos diasporos jaunimui skirtą stažuočių, praktikos, pažintinių programų Lietuvoje duomenų bazę. Duomenų bazė taip pat viešinta socialiniuose tinkluose, apie ją tikslinėmis komunikacinėmis žinutėmis pranešta diasporos organizacijoms. Duomenų bazėje pateikti 58 valstybinių institucijų, įstaigų ir organizacijų pasiūlymai, iš viso 148 stažuočių ir praktikos galimybių diasporos jaunimui Lietuvoje. Duomenų bazė sudaro sąlygas Lietuvos diasporos jaunimui susipažinti su profesinio tobulinimo, studijų, kursų galimybėmis Lietuvoje, prisideda prie grįžimo į Lietuvą skatinimo.

URM tęsė asmenų perkėlimo iš Venesuelos į Lietuvą proceso koordinavimą. Asmenų perkėlimą organizavo LR ambasada Ispanijoje. Iki 2022 m. pabaigos į Lietuvą buvo perkelti 124 asmenys (iš jų 50 perkelta 2022 m.), iš viso 160 asmenų suteiktas perkeliamojo statusas, dar liko perkelti 36 asmenys. Organizuotas teisės aktų, susijusių su asmenų perkėlimu, keitimo procesas. 2022 m. pradėtas asmenų perkėlimas iš Ukrainos į Lietuvą. Iki 2022 m. pabaigos gauta 110 prašymų dėl perkeliamojo asmens statuso suteikimo (prašymai teikti Migracijos departamentui prie VRM ir LR ambasadai Ukrainoje), 86 asmenims suteiktas perkeliamo asmens statusas.

„Globali Lietuva“ interneto erdvėje ir komunikacija

URM administravo socialinio tinklo „Facebook“ paskyrą „Globali Lietuva – Global Lithuania“ ir uždaras šio socialinio tinklo grupes. Kasdien buvo dalijamasi informacija apie diasporos įsitraukimo į valstybės gyvenimą galimybes, naudinga informacija grįžtantiems gyventi į Lietuvą, pateikiama grįžusiųjų sėkmės istorijų, tapatybės išsaugojimo užsienyje pavyzdžių, skelbiama informacija apie įvairius konkursus ir kt. „Facebook“ paskyros sekėjų skaičius per 2022 m. padidėjo 11 proc. (24 000 sekėjų). Reguliariai el. paštu informacija dalintasi su 293 diasporos organizacijų paskirtais kontaktiniais asmenimis.

Siekiant informuoti Lietuvos visuomenę apie Lietuvos diasporą ir jos indėlį kuriant gerovę ir saugumą Lietuvoje, URM iniciatyva LRT laidoje „Lietuvos tūkstantmečio vaikai“ 2022 m. rugsėjo-gruodžio mėn. transliuota rubrika „Lietuvos diaspora“. LRT duomenimis, šią laidą žiūrėjo vidutiniškai 115 tūkst. Lietuvos gyventojų arba 25 proc. visų televizijos žiūrovų.

Bendradarbiaujant su diplomatinėmis atstovybėmis, įgyvendinta tarptautinė informacinė kampanija „Russia Unmasked“, skirta užsienio auditorijų, įskaitant diasporos, atsparumui dezinformacijai didinti. Kampanijos metu pasiekta per 2 mln. socialinių tinklų vartotojų visame pasaulyje.

Įgyvendintos 5 istorinės atminties informacinės kampanijos, skirtos prisiminti Molotovo ir Ribentropo pakto bei slaptųjų protokolų įtaką Baltijos šalių istorijai, pažymėti Baltijos kelio ir Europos dienas, atminti stalinizmo ir nacizmo aukas; Lietuvos laisvės kovotojų kampanija, skirta prisiminti sovietinės okupacijos žiaurumus, Lietuvos laisvės ir Nepriklausomybės siekį bei prie to prisidėjusių asmenybių indėlį, Sausio 13-osios įvykius; supažindinti su Romo Kalantos pasipriešinimo istorija; paminėti praėjusio šimtmečio įvykius – Antrojo pasaulinio karo pabaigą, SSRS reokupaciją ir sovietinį terorą Lietuvoje ir regione, bei paminėti Gedulo ir vilties dieną, žyminčią trėmimų pradžią. Kampanijų metu pasiekta apie 438 tūkst. socialinių tinklų vartotojų visame pasaulyje.

URM konsulinės informacijos interneto svetainėje *keli auk.urm.lt* buvo skelbiama ir atnaujinama informacija apie teisės aktų pakeitimus, susijusius su LR pilietybės atkūrimo, išsaugojimo galimybėmis, daugiabinės pilietybės turėjimo išimtimis.

Lietuvos diasporos nuomonės apklausa

2022 m. URM užsakymu visuomenės nuomonės tyrimų centras „Vilmorus“ atliko metinę Lietuvos diasporos apklausą, kurioje dalyvavo 2 059 diasporos atstovai, gyvenantys 73 šalyse, daugiausia JAV, Jungtinėje Karalystėje, Argentinoje, Norvegijoje, Ispanijoje, Vokietijoje, Airijoje. Apklausa buvo atlikta ne tik lietuvių, bet ir anglų bei ispanų kalbomis. Apklausos tikslas – išsiaiškinti diasporos santykį su Lietuva bei jų lūkesčius ryšiui su Lietuva stiprinti ir tobulinti Lietuvos diasporos politiką. Absoliuti dauguma (90 %) apklausos respondentų nurodo, kad jiems yra svarbi tautinė tapatybė; 60 % mano, kad ir gyvenant užsienyje yra visos sąlygos išlaikyti lietuviybę; 68 % teigia viena ar kita forma prisidedantys prie gerovės Lietuvoje kūrimo. 60 % apklausos dalyvių teigiamai įvertino Vyriausybės įgyvendinamą Lietuvos diasporos politiką. Jų manymu, labiausiai Lietuvos valdžios dėmesys yra juntamas lituanistinio švietimo (34 %), informavimo apie grįžimo į Lietuvą galimybes (32 %), bendruomeniškumo skatinimo, diasporos organizacijų stiprinimo (32 %), konsulinių paslaugų kokybės gerinimo (17 %) srityse.

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS (ŠMSM) VEIKLA

Lituanistinio švietimo puoselėjimas užsienyje

Lituanistinio ugdymo plėtra užsienyje yra vienas iš svarbiausių šios Vyriausybės diasporos politikos prioritetų, siekiant, kad būtų gyvas ir ateities kartų diasporos ryšys su Lietuva. Lietuvos švietimo ir mokslo institucijų registro 2022 m. gruodžio mėn. duomenimis, iš viso užsienyje veikė 245 formaliojo ir neformaliojo lituanistinio švietimo įstaigos (236 – neformaliojo ugdymo mokyklos, 9 – bendrojo ugdymo įstaigos). Jose mokėsi 11,7 tūkst. vaikų ir jaunuolių.

Siekiant lituanistinio švietimo užsienyje plėtos 2022 m. buvo įgyvendinti svarbūs pokyčiai: nuo 2023 m. sausio 1 d. įtvirtinta nuolatinės finansinės paramos lituanistinėms mokykloms skyrimo iš valstybės biudžeto galimybė. 2022 m. rugsėjo 28 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 972 patvirtinta užsienio lituanistinių mokyklų, vykdančių lituanistinio švietimo programas, finansavimo tvarka, pagal kurią

mokyklos gali gauti lėšų patalpų nuomai ir jų išlaikymui, mokytojų atlyginimams, ugdymui skirtoms priemonėms įsigyti, banko administravimo mokesčiams padengti.

Nuo 2022 m. vidurio lituanistinių mokyklų mokiniai gali laikyti testą kalbos mokėjimo lygiui nustatyti ir gauti oficialų lygį patvirtinantį pažymėjimą (2022 m. egzaminus laikė 140 mokinių iš 38 lituanistinių mokyklų 10 valstybių); patobulinta Lituanistinio švietimo integruota programa; patvirtintas Lituanistinio švietimo pažymėjimo išdavimo tvarkos aprašas; patobulinti Mokinių ir Pedagogų registrai, pritaikant juos lituanistinių mokyklų mokinių ir mokytojų registravimui.

ŠMSM kartu su Kultūros ministerija parengė teisės aktų pakeitimus, kuriais sudaromos sąlygos išplėsti Kultūros paso projektą, dėl to nuo 2022 m. Kultūros paso paslaugomis gali naudotis visų užsienyje veikiančių lietuviškų bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai (2022 m. dalyvavo 1 371 mokinys, buvo užsakytos 148 edukacinės paslaugos).

ŠMSM tęsė paramos lituanistiniam švietimui veiklas, skirdama finansavimą ugdymo proceso organizavimui Seinų „Žiburio“ mokyklai ir Vokietijoje veikiančiais Vasario 16-osios gimnazijai, Suvalkų lietuvių vaikų darželio veiklai, Vyskupo A. Baranausko fondui „Lietuvių namai“ lietuviškos mokyklos pastatui Suvalkuose įsigyti.

ŠMSM skyrė finansavimą lituanistinio švietimo Baltarusijoje ir Rusijoje išlaikymui. Baltarusijos režimui nuo rugsėjo 1 d. uždraudus Baltarusijoje vykdyti lituanistinį švietimą, ugdymo procesas Peleos ir Rimdžiūnų vidurinėse mokyklose lietuvių mokomąja kalba nutrūko. Šių mokyklų bendrabučių pastatai buvo išlaikomi iki gruodžio 31 d. Peleos mokyklos mokytojams išmokėtos išeitinės kompensacijos. Finansuota 12 Baltarusijoje ir Rusijoje veikiančių lituanistinių mokyklų neformaliojo lituanistinio švietimo projektų.

ŠMSM rėmė asmenis, vykdančius ar vykstančius vykdyti lituanistinį švietimą užsienyje pagal lituanistinio švietimo sutartis: iki rugpjūčio 31 d. 8 formaliojo lituanistinio švietimo įstaigose lituanistinį švietimą vykdė 42 pedagoginiai darbuotojai, 29 neformaliojo lituanistinio švietimo įstaigose – 31; nuo rugsėjo 1 d. 6-iose formaliojo lituanistinio švietimo įstaigose – 26 pedagoginiai darbuotojai, 21 neformaliojo švietimo įstaigoje – 28. Nuo rugsėjo 1 d. neformaliojo lituanistinio švietimo įstaigų ir jose lituanistinį švietimą vykdančių pedagogų skaičius sumažėjo ne tik dėl Baltarusijos režimo draudimo vykdyti lituanistinį švietimą Baltarusijoje, bet ir Rusijai uždraudus Kaliningrado regioninės lietuvių kalbos mokytojų asociacijos veiklą bei Kaliningrado srities bendrojo ugdymo mokyklose atsisakius lietuvių kalbos ir etnokultūros mokymo.

Plėtojant lituanistinį švietimą užsienyje, ŠMSM taip pat vykdė kitas veiklas: rėmė neformaliojo lituanistinio švietimo projektus (finansuotas 91 projektas), organizavo susitikimus su diasporos organizacijomis lituanistinio švietimo klausimams aptarti, stiprino lituanistinio ugdymo turinį, aprūpino metodine ir mokomąja medžiaga neformaliojo švietimo įstaigas užsienyje, plėtė nuotolinio ir skaitmeninio mokymosi galimybes (nuotoliniu būdu besimokančių diasporos vaikų skaičius išaugo daugiau kaip 100 %, įskaičiavus lituanistinių mokyklų užsienyje ir Vilniaus lietuvių namų nuotolinių klasių mokinius); projektinės veiklos būdu rėmė diasporos vaikų ir jaunimo stovyklų Lietuvoje organizavimą (5 stovyklos, 238 dalyviai); organizavo lituanistinio švietimo įstaigų mokytojų ir lituanistikos (baltistikos) centrų dėstytojų kvalifikacijos tobulinimą (31 dalyvis); skyrė lituanistinio švietimo mokytojo (dėstytojo) premiją Kijevo nacionalinio T. Ševčenkos universiteto Filologijos instituto Polonistikos katedros Baltistikos centro vadovui ir dėstytojui.

Parama diasporos sporto veiklai

ŠMSM organizavo XI Pasaulio lietuvių sporto žaidynes, kurios vyko 2022 m. liepos 14–17 d. Druskininkuose, jose dalyvavo 2 277 dalyviai iš 26 valstybių (įskaitant ir Lietuvą), iš jų 1 020 diasporos atstovų. Dalyviai varžėsi 27 sporto šakų varžybose, dalyvavo mokslinėje konferencijoje „Pasaulio lietuvių sporto istorija ir ateities vizija“, Pasaulio lietuvių sporto forume ir kitose kultūrinėse, pažintinėse programose, parodomosiose sporto šakų varžybose, stovyklose.

Papildomai ŠMSM skyrė finansavimą 17 diasporos organizacijų sporto projektų.

Grižimo į Lietuvą skatinimas

ŠMSM teikė pagalbą sugrįžusių ar atvykusių iš užsienio Lietuvos diasporos vaikų integracijai į Lietuvos švietimo sistemą. 2022 m. ugdymas bendrojo lavinimo mokyklose užtikrintas 415 į Lietuvą

grįžusių ar atvykusių gyventi diasporos mokyklinio amžiaus asmenų, iš jų 253 mokiniams suteikta reikalinga specialistų mokymo ir švietimo pagalba.

ŠMSM skatino ir rėmė diasporos jaunimo studijas Lietuvoje: diasporos jaunimas skatinamas atvykti studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose, stojantiesiems pridodant konkursinių balų, konkurso būdu skiriant stipendijas ir (ar) socialines išmokas, apmokant studijų kainą. 2022 m. valstybės parama skirta 211 diasporos jaunuolių, studijuojančių Lietuvoje.

Užsienio lietuvių studentų klubo organizuotame renginyje ŠMSM pristatė informaciją apie galimybes studijuoti Lietuvoje ir teikiamą paramą studijoms.

KULTŪROS MINISTERIJOS (KM), LIETUVOS KULTŪROS TARYBOS (LKT), LIETUVOS NACIONALINIO KULTŪROS CENTRO (LNKC) VEIKLA

KM ir jai pavaldžios institucijos daug dėmesio skyrė lietuviškos kultūros užsienyje puoselėjimui. KM vykdė projektų finansavimo konkursus per LKT pagal dvi veiklų kryptis: 1) „Globalios Lietuvos“ idėjos sklaida ir bendrų Lietuvos bei užsienyje gyvenančių lietuvių tradicinės kultūros ir modernios tapatybės puoselėjimo iniciatyvų įgyvendinimas: finansuoti 5 tradicinės kultūros ir (ar) istorinės atminties ir 2 literatūros paveldo išsaugojimo ir sklaidos projektai bei 11 profesionalaus meno, šiuolaikinės kultūros pristatymo ir sklaidos projektų; 2) užsienyje esančio Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo išsaugojimo ir sugrąžinimo veikla, įtraukiant Lietuvos diasporos atstovus: finansavimas buvo skirtas 2 projektams, bet dėl geopolitinių aplinkybių neįgyvendintas Tyrimų Rusijos miesto Omsko archyvuose projektas. Kitas projektas, kurį įgyvendino Lietuvos nacionalinis muziejus, buvo skirtas pasirengti 2023 m. planuojamai Lietuvos migracijos parodai: užsienio emigracijos muziejuose ir diasporos organizacijose bei archyvuose (6 valstybių, 12 miestų) buvo ieškota, fiksuota, atrinkta ir į Lietuvą pargabenta daugiau nei 500 eksponatų.

LNKC plėtojo diasporos organizacijų įgyvendinamų Lietuvos tradicinės kultūros puoselėjimo iniciatyvų paramos priemones:

1) teikė konsultacijas, organizavo kvalifikacijos tobulinimo seminarus, teikė metodinę pagalbą diasporos organizacijoms, lietuvių kultūros centrams ir lituanistinio švietimo įstaigoms užsienyje. LNKC organizavo nuotolinį seminarą, kuriame dalyvavo 35 dalyviai iš 15 šalių; sudarė galimybes 11 užsienyje veikiančių lietuvių meno kolektyvų vadovų iš 2 šalių dalyvauti 4 kontaktiniuose kvalifikacijos kėlimo seminaruose; konsultavo Lenkijoje (Punske, Seinuose ir Suvalkuose) lietuvių organizacijose ir kultūros įstaigose dirbančių meno kolektyvų ir juos priimančių institucijų vadovus; organizavo 2 nuotolines edukacines dirbtuves „Lietuvių tautinis kostiumas. Merginų galvos puošyba“ ir „Lietuviškų Kūčių ir Kalėdų tradicijos. Šiaudinių žaisliukų gamyba“, kuriose dalyvavo 252 dalyviai iš 10 šalių ir 10 lituanistinių mokyklų;

2) skatino ir rėmė tradicinę kultūrą propaguojančių renginių ir kitų veiklų užsienyje organizavimą: bendradarbiaudamas su Graikijos lietuvių bendruomene, parengė Graikijoje vykusio lituanistinių mokyklų ir šeimų sąskrydžio „Draugystės tiltas“ programą, skirtą supažindinti su lietuvių kalendorinių švenčių tradicijomis, papročiais, dainomis, kulinariniu paveldu; su Pasaulio lietuvių bendruomene ir Rugalando lietuvių bendrija parengė ir Norvegijoje įgyvendino Europos lietuvių kultūros dienų projektą, kurio renginiuose pristatė LNKC tautinio kostiumo kolekciją ir 2024 m. Lietuvos dainų šventę (projekte dalyvavo apie 150 dalyvių iš 10 šalių);

3) koordinavo kaimyninių šalių (Latvijos, Lenkijos ir Rusijos Kaliningrado srities) lietuvių bendruomenių mėgėjų meno kolektyvų veiklą: mokėjo už darbą ir padengė kelionių išlaidas 15 kultūros ir meno darbuotojų, teikusių paslaugas pagal rėmimo sutartis su LNKC; pasibaigus sutarčiai, organizavo konkursą ir pasirašė 1 naują sutartį su mėgėjų meno kolektyvo vadovu, dirbančiu Lenkijoje; paskelbė 7 kultūros ir meno darbuotojų konkursą (paslaugos bus teikiamos 2023 m.); 4 darbuotojai į Punksą važinėjo dirbti iš Lietuvos;

4) plėtojo dainų ir šokių švenčių tradiciją: bendradarbiaudamas su Pasaulio lietuvių bendruomene, parengė 2024 m. Dainų šventės Pasaulio lietuvių dienos koncepciją; renginių ir susitikimų su diasporos organizacijomis ir mėgėjų meno kolektyvais metu pristatė 2024 m. Dainų šventės programą, skatino dalyvauti meninėse programose ir teikė metodinę medžiagą, skirtą padėti meno kolektyvams pasiruošti 2024 m. Dainų šventei; koordinavo Punksko šokių kolektyvo „Jotva“ ir kapelos „Klumpė“ atstovų dalyvavimą Kaune vykusiame teatralizuotame ansamblių vakaro koncerte „Gyvybės medis“; teikė pagalbą ruošiantis Filadelfijoje, JAV, vykusiai XVI Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventei,

kurioje dalyvavo 31 JAV lietuvių tautinių šokių kolektyvas, 4 šokių kolektyvai iš Lietuvos, iš viso apie 1 700 šokėjų; teikė pagalbą ruošiantis Argentinoje vykusiai lietuvių šokių šventei „Ten, kur Nemunas banguoja“, kurioje dalyvavo 5 šokių kolektyvai iš Lietuvos, 14 diasporos meno kolektyvų, 450 šokėjų, apie 1 200 žiūrovų; parengė ir Lietuvos diasporai viešino informaciją apie dainų ir šokių švenčių tradiciją lietuvių, anglų ir ispanų kalbomis.

EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJOS (EIM), VŠĮ INOVACIJŲ AGENTŪROS (IA), VŠĮ „INVESTUOK LIETUVOJE“ (IL), VŠĮ „KELIAUK LIETUVOJE“ (KL) VEIKLA

Aktyvesnis diasporos įtraukimas į užsienio investicijų paiešką, užsienio turistų pritraukimas ir eksporto iš Lietuvos didinimas – sritis, kuriai 2022 m. didelį dėmesį skyrė EIM kartu su sau pavaldžiomis institucijomis. Lietuvos diasporos profesionalai Lietuvos įmonėms suteikė 15 konsultacijų tarptautiškumo ir eksporto plėtros klausimais, prisidėjo rengiant 5 verslo misijas, parodas užsienyje, tarpininkavo ieškant kontaktų eksporto veikloms vykdyti. Diasporos profesionalai buvo įtraukiami į Eksporto klubų (dalykinės verslininkų diskusijos, kurių tikslas – suteikti Lietuvos įmonių atstovams informaciją apie eksporto rinkas, patekimo būdus, verslo kultūros niuansus, pasidalinti turima patirtimi ir sėkmės istorijomis) veiklą, dalyvavo ir skaitė pranešimus 5 Eksporto klubuose. KL, bendradarbiaudama su diplomatinėmis atstovybėmis, Lietuvos garbės konsalais, verslo, diasporos atstovais ir organizacijomis, organizavo 8 Lietuvos turizmo pristatymo renginius diasporai, kuriuose dalyvavo daugiau kaip 1 050 diasporos atstovų; parengė ir interneto svetainėje paskelbė 4 teminius „Keliau Lietuvoje“ žemėlapius; nuolat rengė ir platino naujienlaiškius diplomatinėms atstovybėms ir diasporos organizacijoms; perdavė daugiau kaip 400 vnt. leidinių apie turizmą Lietuvoje.

EIM prisidėjo prie grįžimo į Lietuvą skatinimo ir palankių reintegracijos sąlygų sugrįžtantiems į Lietuvą užtikrinimo, kviesdama sugrįžus pasinaudoti pagalba kurti verslą. Diasporos jaunimas buvo skatinamas sugrįžti per IL įgyvendinamą programą „Kurk Lietuvai“, pagal kurią organizuojamos užsienyje studijų ar darbo patirties įgijusių diasporos atstovų stažuotės Lietuvos valstybės institucijose. Programoje dalyvavo 26 tarptautinės patirties turintys profesionalai, įgyvendinę 25 projektus psichikos sveikatos, kibernetinio saugumo, startuolių skatinimo, tvaraus vystymosi, užsieniečių integracijos ir kitose srityse. EIM prisidėjo prie Kazickų šeimos fondo inicijuotos programos „Bring Together Lithuania“ plėtros, kviesdama Lietuvos diasporos jaunimą į Lietuvą vasaros stažuotėms. 15 diasporos studentų dalyvavo 6 savaitių trukmės stažuotėse 15-oje Lietuvos įmonių ir organizacijų.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS (LRVK) VEIKLA

LRVK skatino diasporos organizacijas įsitraukti į Lietuvos pristatymo užsienyje veiklų įgyvendinimą. Atsižvelgiant į tai, kad Norvegijos žiniasklaida apie Lietuvą rašo mažiausiai, buvo užmegztas kontaktas su šios šalies lietuvių bendruomene ir kartu su LR ambasada Norvegijoje ieškota galimų bendradarbiavimo formų Lietuvos žinomumui didinti. Įgyvendinant „Lithuania Co-create“ ambasadorystės programą, kuri leistų panaudoti diasporos kompetenciją ir ryšius formuojant modernios, inovatyvios ir atviros kurti su pasauliu Lietuvos įvaizdį, kartu su VŠĮ Inovacijų agentūra surasti 2 gyvybės mokslo ambasadoriai (diasporos atstovai iš JAV ir Švedijos), kurie įsitraukė į pasirengimą tarptautinei konferencijai „Conference for Lithuania's Life Sciences Co-creators“, buriančiai tarptautinę gyvybės mokslų bendruomenę, įtraukiančiai į biotechnologijų sektoriaus plėtrą. Bendradarbiavimas su „Lithuania Co-create“ ambasadoriais tęsiamas rengiantis tarptautinei konferencijai „Life Sciences Baltic“.

LRVK, įgyvendindama Istorinės atminties puoselėjimo programą, prisidėjo prie projektų įgyvendinimo ir finansavimo užsienyje ir skyrė finansavimą 2 projektams.

Siekiant stiprinti valstybės ryšį ir partnerystę su Lietuvos diaspora, į Ministrės Pirmininkės vizitų užsienyje programas buvo įtraukti susitikimai su diasporos organizacijomis, juose pristatyta situacija Lietuvoje, Vyriausybės prioritetai, aptartos diasporos organizacijoms aktualios temos, pasirengimas 2024 m. planuojamam referendumui dėl daugiabinės pilietybės, Lietuvos ir diasporos pagalba Ukrainai.

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS (SADM), SOCIALINIŲ PASLAUGŲ IR PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO PRIE SADM (SPPD), JAUNIMO REIKALŲ AGENTŪROS (JRA), UŽIMTUMO TARNYBOS PRIE SADM (UŽT) VEIKLA

SADM, SPPD koordinavo Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių grįžimo į Lietuvą programos įgyvendinimą: valstybės parama persikėlimo išlaidoms kompensuoti skirta 40 asmenų; 40 asmenų padengtos lietuvių kalbos mokymosi išlaidos; finansinė parama teikta Vilniaus lietuvių namų gimnazijai, ugdančiai 118 politinių kalinių ir tremtinių palikuonių; 2 grįžtančių asmenų šeimoms skirti butai nuomos pagrindais.

SADM teikė paramą lietuvių kilmės asmenims ir jų šeimos nariams, perkeltiems iš humanitarinės krizės ištiktų valstybių, siekiant jų integracijos Lietuvoje, ir koordinavo Pabėgėlių priėmimo centro vykdomą veiklą: iki 2022 m. pabaigos teikė paramą integracijai iš Venesuelos perkeliama 122 ir iš Ukrainos perkeliama 50 asmenų. Pabėgėlių priėmimo centras organizavo intensyvius lietuvių kalbos mokymo ir lietuvių kultūros pažinimo kursus. Iš Venesuelos perkeltieji asmenys, kurių perkėlimo procesas vykdomas nuo 2020 m., jau įsiliejo į darbo rinką, geba komunikuoti lietuvių kalba, jų integracija vyksta sklandžiai.

SADM skatino diasporą plačiau įsitraukti į labdaros ir paramos bei mecenavimo veiklą, ypač nukreiptą į Lietuvą arba skirtą Lietuvos diasporos organizacijoms paremti, dalyvauti savanorystės programose: organizavo nuotolinį renginį, skirtą pasidalinti Lietuvos ir diasporos nevyriausybių organizacijų dalyvavimo savanoriškose veiklose patirtimi (apie 60 dalyvių).

JRA rėmė diasporos jaunimo organizacijų veiklą: skyrė finansavimą 4 projektams; organizavo seminarą ir konsultacijas, kuriose dalyvavo 6 diasporos jaunimo organizacijų atstovai; skyrė 2 stipendijas užsienyje gyvenantiems jauniems profesionalams, atliekantiems praktiką Lietuvoje, skatindama diasporos jaunimą grįžti į Lietuvą ir (arba) užtikrinti Lietuvos jaunimo atstovavimą užsienyje; organizavo 8 Jaunimo reikalų tarybos, kurioje dalyvauja du Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos atstovai, posėdžius. 2022 m. Jaunimo reikalų tarybos pirmininku išrinktas Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkas.

UŽT sudarė galimybes Lietuvos darbdaviams ieškoti darbuotojų tarp užsienyje gyvenančių Lietuvos diasporos atstovų ir skatino Lietuvos diasporą grįžti dirbti į įvairius Lietuvos regionus. UŽT organizavo 9 renginius, kuriuose pristatė Lietuvos darbo rinką ir galimybes įsidarbinti bei suteikė 249 individualias konsultacijas. Renginiuose dalyvavo apie 3 100 asmenų. UŽT paskyrė konsultantą tikslinėms grįžtančių arba ketinančių grįžti į Lietuvą asmenų konsultacijoms darbo rinkos klausimais. Tęsdama tikslinio projekto „Gal į Lietuvą?“ įgyvendinimą, UŽT interneto svetainėje *galilietuva.lt* paskelbė informaciją apie 3 500 laisvų patrauklių darbo vietų diasporai. 2022 m. UŽT registravosi 824 darbo neturintys asmenys, nurodę, kad pastaruoju metu gyveno ir dirbo užsienio valstybėse. Per visus 2022 metus įsidarbino 626 asmenys, iš jų 92,7 proc. – pagal neterminuotas darbo sutartis. 85 asmenys darbo paiešką per UŽT nutraukė pradėję savo verslą.

VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS (VRM), MIGRACIJOS DEPARTAMENTO PRIE VRM (MD) VEIKLA

VRM finansavo Tarptautinės migracijos organizacijos Migracijos informacijos centro (MIC) „Renkuosi Lietuvą“ veiklą, skirtą vieno langelio principu teikti informaciją ir konsultacijas apie galimybes grįžti ar atvykti į Lietuvą, (re)integracijos Lietuvoje sąlygas bei vykdyti tikslines informacines kampanijas: MIC „Renkuosi Lietuvą“ specialistai bendrai suteikė 14 449 individualias konsultacijas. Daugiausiai LR piliečių kreipėsi iš Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Airijos, Norvegijos ir Rusijos. Siekiant padidinti teikiamų konsultacijų efektyvumą, buvo įdiegta inovatyvi klientų aptarnavimo sistema, integruojanti konsultavimo kanalus ir automatizuotai teikianti informaciją apie suteiktas konsultacijas; sukurtas klientų aptarnavimo standartas; organizuota 13 diasporai skirtų renginių, susitikimų grįžimo ar atvykimo į Lietuvą tema, iš jų 2 susitikimai su diaspora vyko Airijoje ir JAV, 1 susitikimas – Lietuvoje, 7 internetiniai seminarai ar renginiai (240 dalyvių ir daugiau kaip 3 360 peržiūrų), 3 renginiuose dalyvauta partnerių kvietimu; suteiktos 373 psichologo konsultacijos (29 proc. konsultacijų suteikta apie grįžimą galvojančioms asmenims, 24 proc. – į Lietuvą grįžusiems asmenims). Interneto svetainė *renkuosilietuva.lt* apėmė 984 345 unikalūs lankytojai; peržengta 10 tūkst. socialinio tinklo „Facebook“ sekėjų riba. „Renkuosi Lietuvą“ reklama skelbta Lietuvos diplomatinių atstovybių, savivaldybių, diasporos žiniasklaidos puslapiuose, rodyta Vilniaus oro uoste. Atliktas sociologinis tyrimas apie reintegracijos paslaugas grįžtantiems. Įgyvendinta grįžtantiems palaikyti skirta socialinė kampanija.

VRM užtikrino galimybę LR piliečiams, gyvenantiems užsienyje, konkursuose į valstybės tarnybą dalyvauti nuotoliniu būdu, teikė informaciją apie galimybes dirbti valstybės tarnyboje: 2022 m. absoliuti

dauguma konkursų į valstybės tarnautojo pareigas vyko nuotoliniu ar mišriu būdu; informacija apie galimybes stoti į valstybės tarnybą skelbiama Valstybės tarnybos departamento (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Viešojo valdymo agentūra, VVA) ir *renkuosilietuva.lt* interneto svetainėse, VVA socialiniame tinkle „LinkedIn“, kvietimai platinti Lietuvos aukštųjų mokyklų karjeros mugėse.

MD savo interneto svetainėje skelbė informaciją apie teisės aktų pakeitimus, susijusius su LR pilietybės atkūrimo, išsaugojimo galimybėmis, daugybinės pilietybės turėjimo išimtimis: paskelbta apie 2022 m. sausio 20 d. priimtą Pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 2 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIV-925, kuriuo įstatymas papildytas nuostata dėl pilietybės atkūrimo iki 1940 m. birželio 15 d. ją turėjusiems LR piliečiams ir jų palikuoniams.

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJOS (KAM), LIETUVOS KARIUOMENĖS (LK), LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS (LŠS) VEIKLA

KAM plėtojo istorinės atminties išsaugojimo veiklą, skatino diasporą prisidėti prie Lietuvos nacionalinio saugumo ir gynybos stiprinimo, didino karo tarnybos Lietuvoje patrauklumą užsienyje gyvenantiems LR piliečiams: 1) kartu su LK parengė nuotolines paskaitas diasporai apie hibridines grėsmes ir atsparumą joms; 2) informaciją apie mobilizaciją ir pilietinį pasipriešinimą skelbė „YouTube“ platformoje; 3) siekdama įvertinti platesnes alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos (AKAT) atlikimo galimybes, įskaitant diasporą, parengė AKAT tobulinimo galimybių studiją ir identifikavo tobulintinas sritis; 4) į prioritetinių 2023 m. bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis temų sąrašą įtraukė Lietuvos diasporos įsitraukimo į pasirengimą valstybės gynimui ir pilietiniam pasipriešinimui stiprinimo temą.

Atsižvelgdama į diasporos organizacijų poreikį, LK organizavo 4 pristatymus diasporai apie tarnybos Lietuvos kariuomenėje galimybes, būdus ir sąlygas bei išplatino informaciją apie tarnybą Lietuvos kariuomenėje diasporos organizacijoms ir Lietuvos diplomatinėms atstovybėms.

LŠS organizavo vaikų vasaros stovyklas, kuriose sudarė sąlygas dalyvauti ir diasporos vaikams (18 vaikų); įsteigė 4 LŠS padalinius (Liuksemburge, Norvegijoje, Jungtinėje Karalystėje (Šiaurės Airijoje) bei Ukrainoje); organizavo 4 renginius LŠS padaliniams užsienyje (JAV, Jungtinėje Karalystėje, Liuksemburge).

ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS (ŽŪM) VEIKLA

Siekdama užtikrinti informacijos apie Lietuvos eksporto galimybes ir investicinę aplinką Lietuvoje teikimą diasporos organizacijoms, kitiems suinteresuotiems diasporos atstovams, ŽŪM prisidėjo organizuojant Šiaurės Amerikos ir Lietuvos verslo forumą, vykusį birželio 29 d. Filadelfijoje, JAV. Renginys subūrė kelis šimtus verslo ir ekonomikos sektoriaus profesionalų iš Lietuvos, JAV ir Kanados, tarp jų ir diasporos atstovų. Forumo metu surengtas atskiras lietuviško maisto sektoriaus pristatymo renginys „Taste of Lithuania“, kuriame ŽŪM atstovai pristatė Lietuvos lietuviškų maisto produktų eksporto į JAV potencialą, išvalgomis apie verslo galimybes JAV dalinosi ir JAV verslininkai, įskaitant Lietuvos diasporos atstovus. Renginio metu buvo organizuoti Lietuvos įmonių B 2 B susitikimai, iš jų 7 – su lietuvių kilmės verslininkais.

ŽŪM prisidėjo prie Lietuvos tradicinės kultūros propagavimo užsienyje, surengdama Lietuvos tautinio paveldo ženklų pažymėtų maisto ir kitų tradicinių produktų pristatymą Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenei metinio Jungtinės Karalystės organizacijų vadovų ir atstovų susitikimo metu.

LIETUVOS NACIONALINIO RADIO IR TELEVIZIJOS (LRT), SUSISIEKIMO MINISTERIJOS (SM) VEIKLA

LRT Lietuvos diasporai skirta internetinė televizija LRT LITUANICA buvo visą parą pasiekiami portale *LRT.lt*, vaizdo platformoje „YouTube“, per specialiąsias mobiliųjų įrenginių programėles, internetu perduodant signalą kabelinių tinklų operatoriams užsienyje. Televizija transliuota per 16 šaltinių, 2022 m. pasirašytos naujos sutarys su kabelinės televizijos tiekėjais užsienyje, LRT LITUANICA tapo prieinama per analoginę televiziją. Taip pat LRT plėtojo pasaulio lietuviams skirtą turinio platformą LRT LITUANICA (*lrt.lt/lituanica*), apimančią ir Lietuvos diasporai skirtos televizijos LRT LITUANICA transliacijas; išlaikė LRT ENGLISH puslapį anglų kalba (*lrt.lt/en/news-in-english*),

atsižvelgdama į diasporos atstovų, skaitančių anglų kalba, poreikius. Televizijos programa LRT LITUANICA buvo retransliuojama antžeminiu skaitmeniniu būdu Lenkijos Šiaurės Rytų regione, siekiant užtikrinti programos prieinamumą ir pasiekiamumą lietuvių bendruomenei Lenkijos Suvalkų ir Seinų apskrityse (priemonė įgyvendinta bendradarbiaujant su SM, AB Lietuvos radijo ir televizijos centru ir Ryšių reguliavimo tarnyba). LRT rengė ir transliavo diasporai skirtas 6 televizijos programas apie Lietuvą, kurių tikslas – stiprinti atsparumą dezinformacijai ir puoselėti istorinę atmintį; taip pat 3 programas Lietuvos visuomenei apie diasporą. LRT sudarė galimybes šias programas matyti per televiziją LRT LITUANICA ir LRT mediatekoje.

LIETUVOS MOKSLO TARYBOS (LMT) VEIKLA

LMT skatino diasporos mokslininkų įtraukimą į mokslines veiklas Lietuvoje: 15 diasporos tyrėjų vykdė LMT administruojamų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos projektus; 11 diasporos mokslininkų tyrėjų buvo pakviesti ir įsitraukė į 4 ekspertų komisijų, vertinusių LMT administruojamų projektų paraiškas bei ataskaitas, veiklą ir dalyvavo šių projektų ekspertiniame vertinime.

SPAUDOS, RADIJOS IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDO (SRTF) VEIKLA

SRTF vykdė projektų finansavimo konkursus pagal 5 programas: periodinių kultūros ir meno leidinių; nacionalinės periodinės spaudos; regioninės periodinės spaudos; nacionalinės radijo ir televizijos; internetinės žiniasklaidos. Finansuoti 13 Lietuvos diasporos viešosios informacijos rengėjų projektų, įgyvendintų 6 valstybėse, 2 iš jų buvo skirti bendrai diasporos viešosios informacijos sklaidai.

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ARCHYVARO TARNYBOS (LVAT) VEIKLA

LVAT tęsė ir stiprino diasporos organizacijų archyvų tvarkymą ir įtraukė 37 identifikuotų fondų aprašymus į interneto svetainės www.archyvai.lt paieškos priemonę, iš jų 34 fondai, identifikuoti internete, yra saugomi Lituanistikos studijų ir tyrimų centre Čikagoje, JAV (daugiausia visuomeninių organizacijų bei asmeniniai užsienio lietuvių – Simo Kudirkos, Marijos Alseikaitės-Gimbutienės ir kt. fondai); 2 fondai identifikuoti ekspedicijos į Amerikos lietuvių kultūros archyvą metu („Lietuvių enciklopedija“ ir „Encyclopedia Lituanica“), 1 fondas – ekspedicijos į Argentinos lietuvių muziejų „Olgrun“ metu (Argentinos lietuvių laikraščio „Balsas“ archyvas, į Lietuvą parvežta apie 3 500 skaitmeninių nuotraukų kopijų). 2022 m. Lietuvos valstybės archyvams perduota 62 sąlyginių vienetų dokumentų: Lietuvos centrinis valstybės archyvas iš Amerikos lietuvių kultūros archyvo pervežė 15 sąlyginių vienetų dokumentų (nuotraukų, atspindinčių JAV lietuvių bendruomenės ir organizacijų veiklos epizodus tarpukariu). Taip pat asmenine diasporos narių iniciatyva iš Italijos buvo pervežta 47 sąlyginių vienetų dokumentų (diplomatų Lozoraičių dienoraščiai, fotografijos, kino dokumentai).

LVAT ekspedicijų į JAV ir Argentiną metu archyvarai teikė lietuvių diasporos atstovams metodinę informaciją apie tinkamą dokumentų saugojimą ir inventorizavimą (ekspediciją į Argentiną iš dalies finansavo LKT, skirdama 5,5 tūkst. eurų).

LVAT parengė 5 informacijos sklaidos priemones apie Lietuvos valstybės archyvų ir diasporos saugomus dokumentus, jų prieinamumą ir saugotojus, tarp jų ir apie Lietuvos centrinio valstybės archyvo pasirašytą susitarimą dėl bendradarbiavimo su Australijos lietuvių bendruomene ir Australijos lietuvių archyvu.

LIETUVOS BANKO (LB) VEIKLA

LB skatino diasporos mokslininkų įsitraukimą į mokslines veiklas Lietuvoje, diasporos jaunimo dalyvavimą akademinėje veikloje, studijas Lietuvoje: 1) LB kvietimu 2 ekonominių tyrimų konferencijose, skirtose Lietuvos ir kitų Baltijos šalių tyrėjų bendradarbiavimui stiprinti, dalyvavo ir pranešimus skaitė 11 Lietuvos diasporos mokslininkų iš Kinijos (Honkongo), Italijos, JAV, Jungtinės Karalystės ir Nyderlandų, dar apie 10 diasporos atstovų dalyvavo kaip klausytojai; 2) premiją už ekonomikos srities disertaciją skyrė ekonomistui tyrėjui, šiuo metu gyvenančiam ir dirbančiam Danijoje; 3) diasporos atstovus įtraukė į LB Tyrimų centro organizuotą „CEFER Challenge“ konkursą, skirtą įvairių akademinų disciplinų bakalauro ir magistrantūros studentams. Konkurse dalyvavo 27 įvairių Europos aukštojo mokslo institucijų studentai, iš jų 7 – Lietuvos diasporos atstovai iš Jungtinės

Karalystės ir Nyderlandų. Vienas iš jų vėliau atliko praktiką LB; 4) skatino diasporos jaunimo studijas LB iniciuotoje ir kartu su Vilniaus universitetu įgyvendinamoje anglų kalba dėstomoje šiuolaikinėje ekonomikos studijų programoje; Lietuvoje studijuoti Kiekybinės ekonomikos programą pasirinko 5 diasporos atstovai.

VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS (VRK) VEIKLA

Siekdama įvertinti galimybes užsienyje gyvenantiems LR piliečiams saugiai balsuoti internetu, VRK organizavo konsultacijas su kibernetinio saugumo ekspertais, mokslininkais, teisininkais ir kompetentingų valstybės institucijų atstovais, parengė galimybių studijos dėl informacinės sistemos sukūrimo techninę specifikaciją ir 2022 m. gruodžio 16 d. paskelbė paslaugų galimybių studijai atlikti viešąjį pirkimą. Galimybių studija turės atsakyti į klausimus dėl galimybės balsuoti internetu užsienyje ir Lietuvoje gyvenantiems LR piliečiams. Remiantis konstitucinės teisės ekspertų nuomone, siekiant nepažeisti lygiateisiškumo principo balsavimo internetu būdas, kaip alternatyvus įprastam balsavimui, turi būti užtikrintas visiems LR piliečiams.

VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS (VKPK) VEIKLA

VKPK tęsė duomenų apie Lietuvai reikšmingą kultūros paveldą, esantį užsienyje, rinkimą ir registravimą: inicijavo ir organizavo duomenų bazės „U Paveldas“ atnaujinimo darbus; surinko ir duomenų bazėje užregistravo 20 paveldo užsienyje objektų; skleidė informaciją Lietuvos visuomenei apie Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo užsienyje objektus, įskaitant Lietuvos literatūros ir meno archyvui perduotą iš JAV parvežtą architekto J. Muloko archyvą.

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ VEIKLA

2022 m. į Veiksmy planą įgyvendinimą įsitraukė 7 savivaldybės: Druskininkų, Kaišiadorių, Kauno miesto, Prienų rajono, Šakių rajono, Šiaulių miesto ir Šilutės rajono, kurios ryšius su kraštiečiais stiprino per diasporai aktualios informacijos sklaidą, organizavo forumus ir diskusijas su išvykusiais kraštiečiais, įtraukė diasporą į savivaldybių organizuojamus renginius Lietuvoje, skyrė savivaldybės garbės ambasadorius užsienio valstybėse, organizavo turistinius maršrutus diasporai, rėmė sportinę veiklą, finansavo diasporos vaikų dalyvavimą savivaldybės organizuotose vasaros stovyklose, organizavo nuotolinį mokymą, grįžusių vaikų mokymą išlyginamosiose klasėse ir kitas veiklas.

DRUSKININKŲ SAVIVALDYBĖ prisidėjo prie liepos 14–17 d. Druskininkuose vykusių XI pasaulio lietuvių sporto žaidynių organizavimo; stiprino bendradarbiavimą su kraštiečiais užsienyje dalindamasi aktualia informacija interneto svetainėje *globalus.druskininkai.lt*.

KAIŠIADORIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ organizavo 3 diskusijas su kraštiečiais užsienyje susipažinimo, integracijos grįžus, mokymosi ir įsidarbinimo galimybių temomis; stiprino bendradarbiavimą su kraštiečiais užsienyje komunikuodama socialinio tinklo „Facebook“ grupėje „Globalūs Kaišiadorys“; kūrė Kaišiadorių garbės ambasadorių tinklą.

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ kartu su Kauno suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centru sudarė galimybes diasporos vaikams mokytis nuotoliniu būdu pagal bendrojo ugdymo programas (42 mokiniai), taip pat pagal lituanistinio švietimo paketą (lietuvių kalbos ir literatūros kursas, 2 mokiniai); vasarai grįžusius iš užsienio vaikus ir jaunimą kvietė dalyvauti įvairiuose centro organizuojamuose renginiuose; sudarė galimybes tiesioginiu ir nuotoliniu būdu dalyvauti papildomose neformaliose veiklose iš užsienio grįžusiems (5 mokiniai) ir užsienyje gyvenantiems (1 mokinys) lietuviams; organizavo reklamos apie lituanistinio švietimo veiklas sklaidą. Kartu su Kauno tarptautine gimnazija organizavo iš užsienio sugrįžusių lietuvių mokymąsi išlyginamosiose klasėse (4 mokiniai).

PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ pakvietė Punsko Kovo 11-osios licėjaus jaunimo liaudiškų šokių grupę „Šalčia“ dalyvauti Prienų kultūros ir laisvalaikio centre vykusiame liaudiškų šokių grupių konkursiniame festivalyje, taip skatindama diasporą įsitraukti į lietuvių liaudies tradicinės kultūros sklaidą; sukūrė turistinį maršrutą „Prienų kraštas laukia Jūsų“, skirtą supažindinti diasporos atstovus su darbo ir paslaugų galimybėmis bei infrastruktūra Prienų krašte, organizavo 2 ekskursijas (14 diasporos atstovų).

ŠAKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ sudarė sąlygas organizuotose vasaros stovyklose dalyvauti ir diasporos vaikams – savivaldybės lėšomis apmokėjo 6 vaikų stovyklavimą.

ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖ kartu su Šiaulių „Sandoros“ progimnazija sudarė galimybes diasporos vaikams mokytis nuotoliniu būdu pagal bendrojo ugdymo programas (121 mokinys), taip pat pagal lituanistinio švietimo paketą (lietuvių kalba, Lietuvos istorija, Lietuvos geografija, 152 mokiniai); sudarė sąlygas organizuotose vasaros stovyklose dalyvauti ir diasporos vaikams – savivaldybės lėšomis iš dalies apmokėjo 4 vaikų stovyklavimo išlaidas; siekdama pristatyti miestą kaip patrauklų gyventi, į kurį norėtųsi grįžti, kartu su Šiaulių turizmo informacijos centru parengė 8 interviu su šiauliečiais ir užsienyje ar kitoje Lietuvos vietovėje gyvenančiais kraštiečiais; mokėjo metų stipendiją Jungtinėje Karalystėje gyvenančiai sportininkei, atstovaujančiai Šiaulių miestui Lietuvos, Europos ir pasaulio čempionatuose; užtikrino 2 moksleivių, grįžusių į Lietuvą iš Airijos ir besimokančių Šiaulių sporto gimnazijoje, išlaikymą.

ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ stiprino bendradarbiavimą su kraštiečiais užsienyje dalindamasi aktuali informacija savivaldybės interneto svetainės *Silute.lt* skiltyje „Globali Šilutė“ ir socialinio tinklo „Facebook“ grupėje; diasporos atstovus kvietė tapti Šilutės rajono garbės ambasadoriais (jais paskelbti 6 asmenys), kartu su garbės ambasadoriais organizavo aktyvią kraštiečiams skirtą veiklą; kartu su Šilutės miesto vietos veiklos grupe „Pamario kraštas“ ir Turizmo informacijos centru įgyvendino dvejus metus trukusį ES finansuotą projektą „Socialinis dialogas: partnerystė gyvenamosios kokybei“, skirtą į Šilutę sugrįžusiems asmenims suburti ir padėti jiems lengviau integruotis Lietuvoje.

Informacija apie Veiksmų plano įgyvendinimo 2022 m. asignavimų panaudojimą ir rezultatus parengta pagal institucijų raštu pateiktus duomenis. Detalus institucijų 2022 m. panaudotų asignavimų, įgyvendintų rodiklių ir vykdytos veiklos aprašymas pateikiamas pridedamame priede.

PRIDEDAMA. 21 lapas.